

VN/10831/2024
VN/10831/2024-UM-71

31.3.2026

Oikeusministeriö

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, ulkoministeriön lausunto

Oikeusministeriö on pyytänyt ulkoministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen valmistelu perustuu ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta huhtikuussa 2024 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2024/1203 (jäljempänä *ympäristörikosdirektiivi*), jonka kansallisen täytäntöönpanon määräaika on 21.5.2026. Jotta Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan ympäristörikosdirektiivin velvoitteita, esitysluonnoksessa ehdotetaan useita muutoksia rikoslakiin sekä muuhun lainsäädäntöön. Muutoksilla pyritäisiin vahvistamaan ympäristön suojelua ja tehostamaan aineellisen ympäristölainsäädännön noudattamista.

Ulkoministeriö on tarkastellut esitysluonnosta siltä osin kuin se koskee YK:n merioikeusyleissopimusta (SopS 49 ja 50/1996, jäljempänä *UNCLOS*) ja talousvyöhykesääntelyä, terrorisimirikoksia sekä perus- ja ihmisoikeuskysymyksiä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esitysluonnoksessa ehdotetaan mm. uusia rangaistussäännöksiä (erityisesti ympäristön tuhoaminen, rikoslain 48 luvun uusi 5 b §), joiden johdosta säädettäisiin tarvittavat muutokset myös syyteoikeuden vanhentumista koskevaan säännökseen rikoslain 8 luvun 1 §:ssä sekä ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehtyä ympäristörikosta koskevaan rangaistusseuraamuksen rajoitukseen rikoslain 48 luvun 10 §:ssä. Näillä muutoksilla on liittymäkohta UNCLOSiin, erityisesti meriympäristön suojelua ja säilyttämistä koskevaan 228 ja 230 artiklaan.

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 4 momentissa säädettäisiin ympäristön tuhoamisen osalta erityinen kolmen vuoden vanhentumisaika, jos rikos on tehty ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä. Ulkoministeriö pitää tätä perusteltuna Suomen kansainvälisten velvoitteiden johdosta. UNCLOS 228 artiklan sisältöä selostetaan esitysluonnoksen sivuilla

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ulkoministeriö
PL 176
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Ulkoministeriö
Laivastokuja 3
00160 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone
+358 2 951 6001

Faksi
Fax
Fax
+358 9 629 840

S-posti, internet
E-post, internet
E-mail, internet
kirjaamo.um@gov.fi
www.um.fi

180–181 ja 224–225. Jälkimmäisessä yhteydessä käsitellään vain artiklan 1 kappaletta. Myös 2 kappaleen selostaminen voisi olla tässäkin yhteydessä informatiivista.

Sivuilla 180–181 mainitaan edelleen, että rikoslain 48 a luvun 7 §:n mukaan ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä tehdystä kalastusrikoksesta ja kalastusrikoksella saadun laittoman saaliin kätkemisestä saa tuomita vain sakkoa ja että myös ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä tehdylle kalastusrikokselle on säädetty erityinen kolmen vuoden vanhentumisaika 8 luvun 1 §:n 4 momentissa. Selostus voi olla ymmärrettävissä niin, että rangaistusseuraamuksen rajoituksen lisäksi myös vanhentumisaika tällaisten kalastusrikosten osalta perustuisi UNCLOSiin. Vanhentumisaikojen taustalla on kuitenkin lakivaliokunnan esitys lausunnossa LaVL 13/2004 vp.

Ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehtyä ympäristörikosta koskevaan rikoslain 48 luvun 10 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus uuteen ympäristön tuhoamista koskevaan 48 luvun 5 b §:ään. Lisäyksen johdosta ympäristön tuhoamisesta saataisiin tuomita vain sakkoa silloin, kun kyseessä on merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettu, ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä tehty pykälän mukainen ympäristörikos. Ulkoministeriö pitää myös tätä ehdotusta perusteltuna Suomen kansainvälisten velvoitteiden johdosta. Taustalla on UNCLOS 230 artiklan 1 kappale. Artiklan 2 kappaleeseen sisältyvä rangaistusseuraamuksen rajoitus aluemerien osalta sisältyy ulkoministeriön käsityksen mukaan voimassa olevaan merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 13 luvun 3 §:n 2 momenttiin.

Esitysluonnoksen mukaan myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaa rangaistussäännöstä täydennettäisiin johtuen ehdotuksesta säätää ympäristön tuhoaminen rangaistavaksi. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan säännöksen muuttamisen johdosta tehtäisiin tarvittavat muutokset myös rikoslain 1 luvun 7 §:ään ja 34 a luvun 15 §:ään. Ulkoministeriö pitää hyvänä esitystä, että rikoslain 34 a luvun 2 §:ään lisättäisiin uusi lainkohta, jossa säädettäisiin rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehty ympäristön tuhoaminen.

Myös Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia (jäljempänä *talousvyöhykelaki*, 1054/2004) ja merenkulun ympäristönsuojelulakia ehdotetaan muutettaviksi.

Talousvyöhykelain osalta kysymys on 11 §:n 1 momentin muuttamisesta siten, että siihen lisättäisiin viittaukset esitysluonnoksessa ehdotettaviin uusiin rikoslain 48 luvun 4 a (jäterikos), 4 b (törkeä jäterikos) ja 5 b (ympäristön tuhoaminen) §:ään. Vastaavasti viittaukset näihin säännöksiin lisättäisiin myös merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 3 §:n 1 momenttiin. Lisäksi merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 5 §:ään, joka koskee pakkokeinojen käyttöä talousvyöhykkeellä ulkomaista alusta kohtaan, lisättäisiin viittaus rikoslain 48 lukuun lisättäväksi ehdotettuun 5 b §:ään. Lisäys tarkoittaisi sitä, että oikeus pakkokeinojen käyttöön määräytyisi 48 luvun 5 §:n nojalla, vaikka rikoksesta voitaisiinkin 48 luvun 10 §:n mukaisesti tuomita vain sakkoa.

Ulkoministeriöllä ei ole näiden osalta huomautettavaa. UNCLOS 56(1)(b)(iii) artiklan nojalla rantavaltiolla on talousvyöhykkeellään lainkäyttövalta meriympäristön suojelun ja säilyttämisen osalta, mutta rantavaltion mahdollisuutta säätää ulkomaisten alusten aiheuttamasta meren pilaantumisesta talousvyöhykkeellä ja puuttua siihen rajoitetaan erityisesti UNCLOS 211(5), 220(3)–(7), 228 ja 230(1) artiklassa. Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että muutosten esittelemiseksi talousvyöhykelakiin tarvitaan esittelylupa, kun kysymys on ulkoministeriön esittelyvastaalle kuuluvasta säädöksestä.

Esitykseen liittyy myös perus- ja ihmisoikeuksia koskevia kysymyksiä, joita on käsitelty vaikutusten arvioinnin yhteydessä sekä suhdetta perustuslakiin ja säätämisympäristöön koskevassa jaksossa. Esityksessä on tuotu esille muun muassa ympäristöperusoikeuteen liittyviä kysymyksiä sekä perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä, jotka ovat esityksen

kannalta keskeisiä. Esityksellä on merkitystä myös muun muassa yksityiselämän suojan kannalta. Tältä osin ulkoministeriö toteaa, että yksityiselämän suoja on turvattu Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäksi myös useissa YK:n ihmisoikeussopimuksissa, joista keskeinen on kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 7 ja 8/1976, jäljempänä *KP-sopimus*). KP-sopimuksen 17 artikla turvaa oikeuden yksityiselämän, perheen, kodin ja kirjeenvaihdon suojaan. Ulkoministeriö ehdottaa, että esitykseen lisättäisiin tältä osin viittaus myös KP-sopimukseen.

Huomioiden muun muassa esityksessä ehdotettu salaisten pakkokeinojen käytön laajentaminen, ulkoministeriö pitää esityksessä esitetyin tavoin tarkoituksenmukaisena, että eduskunnan perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon.

Teknisinä huomioina ulkoministeriö toteaa, että Euroopan ihmisoikeussopimukseen viitattaessa olisi hyvä huomioida myös siihen myöhemmin tehdyt muutokset (SopS 18 ja 19/1990; sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005, SopS 50 ja 51/2010, SopS 52 ja 53/2018 sekä SopS 45 ja 46/2021). Ulkoministeriö toteaa myös, että rikoslain rinnakkaistekstissä ympäristön tuhoaminen on jäänyt kursivoimatta 8 luvun 1 §:n 4 momentissa.

Oikeuspäällikkö

Kaija Suvanto

Lainsäädäntöneuvos

Sari Mäkelä

Jakelu Oikeusministeriö

Tiedoksi UM OIK-01, UM OIK-10, UM OIK-40, UM VSI-00, UM UMI-00

VN/10831/2024-UM-71

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: